MOTIVE BIBLICE ÎN *ACATISTUL BUNEIVESTIRI*

CONF. DR. FELICIA DUMAS
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi
felidumas@yahoo.fr

Résumé: Nous nous proposons d'étudier le rôle poétique, stylistique et pédagogique de quelques motifs et références bibliques présents dans l'Acathiste à la Mère de Dieu. Construit sur le motif central de l'Annonciation faite à la Vierge par l'archange Gabriel, cet acathiste contient d'autres motifs bibliques, ainsi que de nombreuses références et allusions à des épisodes du Nouveau Testament, à des personnages de l'Ancien et du Nouveau Testament. Leur rôle, que nous nous proposons d'étudier ici, est tout d'abord narratif-poétique, avec de nombreuses implications stylistiques et catéchétiques. Nous ferons référence aux éditions roumaine et française de cet acathiste et travaillerons avec les concepts d'intertextualité et de transtextualité de G. Genette.
Mots-clés: Acathiste à la Mère de Dieu, Bible, intertextualité, transtextualité, pédagogie, catéchèse

1. Argument

Ne propunem să analizăm rolul poetic, stilistic şi pedagogic al câtorva motive şi referinţe biblice din Acatistul Buneivestiri. Construit în jurul motivului vestirii naşterii lui Iisus făcută de către arhanghelul Gavriil Fecioarei Maria, acest acatist conţine şi alte motive biblice, precum şi numeroase referinţe şi aluzii la episoade neotestamentare, la personaje din Vechiul şi Noul Testament. Rolul acestora – pe care ne propunem să îl analizăm aici – este în primul rând unul narativ-poetic, cu multiple implicaţii stilistice şi catehetice la nivelul acestui tip particular de discurs poetic religios, pe care îl reprezintă în imnografia creştină acatistul. Ne vom referi la ediţiile din limbile română şi franceză ale acestui acatist. De asemenea, ne propunem să vedem în ce măsură aceste motive şi aluzii biblice sunt receptate ca atare, adică în legătură cu Sfânta Scriptură, de către cei care citesc sau ascultă acatistul Buneivestiri.

Ne-am oprit asupra acestuia, deoarece, atât în imnografia bisericească, cât şi în practica liturgică ortodoxă, acatistul Buneivestiri este considerat drept arhetipul tuturor celorlalte. Acatistul reprezintă un tip particular de poezie liturgică, a cărui lectură nu este una pur literară, centrată pe plăcerea receptării calităţilor sale poetice, ci una practică, cu o funcţionalitate liturgică precisă: el reprezintă concretizarea unei forme de rugăciune, care poate fi publică, sau particulară (personală). Cel care îl citeşte singur (de obicei acasă) sau participă la citirea lui de către preot la biserică este, în general, un credincios practicant. El ar trebui să poată

BDD-A19604 © 2012 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:59:14 UTC)

recepta ca atare motivele şi referinţele biblice, în vederea stabilirii acelor relaţii de transtextualitate şi intertextualitate definite de Genette (1982: 7), ce pun textele în diverse tipuri de legături unele cu altele. Cultura sa religioasă şi biblică (acumulată în urma unei activităţi de cateheză instituţionalizată sau nu, în calitate de autodidact), coroborată cu practica sa liturgică, sunt cele care contribuie la reuşita acestui tip de receptare transtextuală a acatistului, care îl înscrie într-un raport de contiguitate tematică cu Sfânta Scriptură.

Prin urmare, în continuitatea demersului profesorului Eugen Munteanu, de definire a Bibliei ca un hipertext (în accepţiunea lui Genette) şi a tradiţiei biblice româneşti drept o tradiţie hipertextuală (Munteanu 2011: 16), ne propunem să recuperăm, la rândul nostru, câteva concepte propuse de autorul lucrării Palimpsestes în tipologizarea structurală a textelor. Categoriile propuse de Genette, exploatate, după cum subliniază Eugen Munteanu, mai ales de literaţi, se dovedesc a fi extrem de fecunde din punct de vedere operaţional şi în analiza textelor biblice şi a altor tipuri de texte, care întreţin cu acestea relaţii de înrudire tematică de diferite tipuri. Ne vom referi în cele ce urmează cu precădere la conceptele de transtextualitate şi intertextualitate. În opinia lui Genette, transtextualitatea, numită şi „transcendenţă textuală a textului", reprezintă „tot ceea ce îl pune în legătură, manifestă sau secretă, cu alte texte. Prin urmare, transtextualitatea depăşeşte şi include arhitextualitatea" (Genette 1982: 7), aceasta din urmă fiind definită ca „ansamblu al categoriilor generale sau transcendente – tipuri de discurs, moduri de enunţare, genuri literare etc. – de la care se revendică fiecare text în parte" (Genette 1982: 7). Intertextualitatea e definită apoi ca o „relaţie de coprezenţă stabilită între două sau mai multe texte, prin prezenţa efectivă a unui text în celălalt" (Genette 1982: 8).

2. Transtextualitate şi intertextualitate biblică

Acatistul Buneivestiri stabileşte o serie de relaţii transtextuale, dar şi intertextuale, în primul rând cu Cartea Cărţilor, Biblia, dar şi cu alte texte din literatura liturgică şi spirituală creştin-ortodoxă. Din punct de vedere transtextual, citirea Acatistului Buneivestiri la nivelul practicii liturgice trebuie pusă în legătură nu numai cu Sfânta Scriptură, dar şi cu întreaga literatură spirituală liturgică centrată pe cultul Maicii Domnului, din care fac parte Paraclisul acesteia, alte acatiste care-i sunt consacrate (cum ar fi acela al Acoperământului Maicii Domnului), sau pricesne, adică acele cântări interpretate de cor în timpul împărtăşaniei (în economia liturghiei euharistice), de preamărire a Fecioarei Maria în calitatea ei de Născătoare de Dumnezeu, deosebit de îndrăgite de evlavia populară. Una dintre cele mai cunoscute îi este atribuită Sfântului Nectarie din Eghina şi se intitulează „Fecioară Maică Maria"[1]. Prin urmare, textul Acatistului Buneivestiri nu poate fi analizat

[1] Una dintre versiunile acestei cântări începe în felul următor: „Fecioară Maică, Maria, stăpână-împărătească, pe tine te fericim. Curată fiică din Adam, parfum de floare aleasă, pe tine te

BDD-A19604 © 2012 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:59:14 UTC)

independent de aceste relaţii de transtextualitate decât din punct de vedere strict stilistic. Acesta este şi motivul pentru care ne propunem aici mai mult decât o analiză stilistică. Demersul nostru analitic urmăreşte nu numai studierea rolului stilistic şi poetic al motivelor şi referinţelor biblice prezente în acatist, dar şi a rolului lor pedagogic, catehetic, de formare spirituală, duhovnicească a cititorilor, implicit practicanţi, prin activarea, construirea şi fixarea unei culturi biblice a acestora. De altfel, o analiză strict stilistică ar pune în evidenţă numai parţial relaţiile de intertextualitate ce se stabilesc faţă de Sfânta Scriptură.

Vom înţelege în continuare, în direcţia propusă de Genette, prin motive biblice un tip particular de intertext, explicitat narativ sau stilistic, diferit discursiv de citat (însă la fel de transparent la nivel de receptare), care presupune prezenţa narativă sau stilistică a unor episoade din Vechiul sau din Noul Testament în textul Acatistului Buneivestiri. În aceeaşi direcţie, prin referinţe biblice vom înţelege prezenţa explicită în textul acatistului a unor nume proprii sau sintagme care desemnează personaje din Vechiul sau din Noul Testament. Aluziile biblice reprezintă un tip special de intertextualitate, care presupune prezenţa implicită a unor fragmente biblice în Acatistul Buneivestiri, în general prin intermediul unor metafore mariologice care funcţionează ca sugestii, stârnind în mintea cititorului o serie de cunoştinţe (prealabile) referitoare la episoade biblice. Ne propunem să ne referim în continuare la versiunile din limbile română şi franceză ale acestui acatist, din două motive principale: 1. acela de a sublinia, din perspectivă contrastivă, intertextualitatea faţă de Sfânta Scriptură în aceste două limbi şi 2. acela de a pune în evidenţă receptarea de multe ori mai clară a acesteia în limba franceză, datorată unor particularităţi culturale de traducere, precum şi a unei mai bune culturi biblice a ortodocşilor francezi. În general convertiţi la Ortodoxie, aceştia vin înspre practica liturgică cu o temeinică pregătire catehetică iniţială, bazată în primul rând pe cunoaşterea Scripturii. Am ales pentru reflecţia noastră analitică versiunea în franceză a Acatistului Buneivestiri propusă de părintele arhimandrit Placide Deseille, stareţul mănăstirii Sfântul Antonie cel Mare[2], din cele două mai cunoscute versiuni utilizate în spaţiul francez, la nivelul practicii liturgice ortodoxe[3]. În limba română putem vorbi despre o singură versiune a acestui acatist, propusă în majoritatea Ceaslovurilor, Acatistierelor sau cărţilor de rugăciune tipărite cu binecuvântarea Bisericii ortodoxe române. Numit în aceste lucrări de cult Acatistul Buneivestiri (sau al Buneivestiri a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu), el este cunoscut printre credincioşi şi sub denumirea de Acatistul Maicii Domnului. În limba franceză, aceasta este de altminteri, denumirea sa: Acatistul către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu sau, pe scurt, Acatistul Maicii Domnului. Ea este

fericim. Aleasă fiică de-împărat, fecioară nenuntită, pe tine te fericim. Smerenia te-a ridicat şi te-a făcut slăvită, pe tine te fericim...".

[2] „Acathiste à la Très Sainte Mère de Dieu", în *Recueil d'Acathistes* (1996).

[3] Cea de a doua îi aparţine părintelui Denis Guillaume, călugăr greco-catolic devenit ortodox la sfârşitul vieţii: vezi Dumas (2009: 213-236).

BDD-A19604 © 2012 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:59:14 UTC)

justificată de motivele biblice fundamentale pe care este construit narativ acatistul, al Buneivestiri şi al Întrupării lui Hristos din Fecioara Maria, care devine astfel Maică a lui Dumnezeu, precum şi de conţinutul primului condac din economia acestuia, care se referă la contextul istorico-spiritual al alcătuirii sale ca imn liturgic: ca semn de mulţumire adus Maicii Domnului, care a apărat cetatea Constantinopolului în timpul unui asediu din anul 626, în urma unui pelerinaj cu icoana acesteia organizat de patriarhul Serghie. Versiunea în limba franceză este mult mai clară, din punct de vedere discursiv, decât cea din limba română: „Invincible conductrice de nos armées, à toi les accents de victoire! Délivrée du danger, moi, ta cité, je te dédie cette action de grâces, ô Mère de Dieu! Toi dont la puissance est irrésistible, délivre-moi de tout péril, afin que je te crie : Réjouis-toi, Épouse inépousée !"; „Apărătoare Doamnă, pentru biruinţă mulţumiri, izbăvindu-ne din nevoi aducem ţie, Născătoare de Dumnezeu, noi robii tăi. Ci, ca ceea ce ai stăpânire nebiruită, izbăveşte-ne din toate nevoile, ca să strigăm ţie: Bucură-te, Mireasă, pururea Fecioară!"[4]. Acest condac (caracterizat de o anumită ambiguitate la nivel de receptare discursivă în limba română) este folosit în ambele spaţii culturale ca rugăciune liturgică, particulară, sau publică, cântată de cor în economia liturghiei euharistice, înainte de vohodul mic (Dumas 2000).

Motivul biblic central prezent în Acatistul Buneivestiri este acela al vestirii naşterii pruncului Iisus, făcută de arhanghelul Gavriil Fecioarei Maria, cu care debutează primul dintre cele doisprezece icoase ale acestuia: „Îngerul cel mai întâi stătător din cer a fost trimis să-i zică Născătoarei de Dumnezeu: Bucură-te!"; „Un prince des anges fut envoyé du ciel pour dire à la Mère de Dieu: Réjouis-toi!". La nivel discursiv, el este construit narativ (explicit), prin relatarea acestui episod din Noul Testament (Luca 1:26-39), de-a lungul primelor două serii de condace şi icoase, dar şi implicit, prin intermediul unor formule de numire a Maicii Domnului, din economia câtorva icoase, care devin, la nivelul practicii liturgice de citire a acatistului, formule de interpelare. Din punct de vedere narativ, episodul Buneivestiri cuprinde anunţul făcut de arhanghelul Gavriil Fecioarei Maria referitor la zămislirea ei, în afara nunţii şi a unirii cu vreun bărbat, a pruncului Iisus, Fiul lui Dumnezeu, uimirea Mariei, care se ştie fecioară, deci în imposibilitatea oricărei maternităţi şi acceptarea ei de a se supune hotărârii divine: „Ştiindu-se pe sine sfânta întru curăţie, zis-a lui Gavriil cu îndrăznire: Preaslăvitul tău glas cu anevoie se arată a fi primit sufletului meu; că naştere cu zămislire fără sământă, cum îmi spui?"; „Se sachant vierge, la Toute-Sainte dit hardiment à Gabriel : tes paroles sont étranges, et mon âme a peine à les accepter. Comment peux-tu dire qu'un enfantement suivra une conception virginale?"[5] (condacul al doilea). Acest motiv biblic neotestamentar este continuat discursiv în următoarele condace, de acela al

[4] „Acatistul Buneivestiri a Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu şi pururea Fecioarei Maria", în *Ceaslov* (2001).

[5] Observăm din nou claritatea sintactică a traducerii din franceză, făcută într-o limbă literară deja fixată normativ de mai multe secole, în momentul efectuării acesteia (după înrădăcinarea Ortodoxiei în Franţa, la începutul secolului trecut).

BDD-A19604 © 2012 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:59:14 UTC)

întrupării lui Hristos (anunţat deja în Vechiul Testament: Isaia 7, 14), care cuprinde narativ, taina zămislirii virginale a Fecioarei Maria şi a naşterii lui Iisus, închinarea magilor, fuga în Egipt şi întâmpinarea lui Iisus în templu, de către bătrânul Simeon. Îmbinarea celor două este sugerată şi prin intermediul unor formule de numire a Fecioarei Maria ca Maică a lui Dumnezeu, din icoasele al patrulea şi al şaptelea: „Maica Mielului şi a Păstorului" („Mère de l'Agneau et du Pasteur") şi, respectiv, „ceea ce ai născut pe Mântuitorul celor robiţi" („car tu as donné le jour au libérateur des captifs"). Interpelată discursiv în cadrul fiecărui icos, Maica Domnului, în cinstea căreia este conceput acatistul la care ne referim, reprezintă, împreună cu Fiul lui Dumnezeu pe care l-a purtat în pântece şi pe care l-a născut, cele două personaje biblice centrale şi esenţiale la nivelul iconomiei divine referitoare la mântuirea omului. De altminteri, fiecare condac se constituie într-o interpelare poetico-teologică a lui Hristos, ca într-un fel de echilibru discursiv stabilit faţă de interpelarea Maicii Domnului din cadrul fiecărui icos. Imaginile din prima formulă de numire a Fecioarei Maria, a mielului şi a păstorului, reprezintă două imagini neotestamentare fundamentale, cu referire teologică şi spirituală la jertfa euharistică şi, respectiv, la dimensiunea pastorală a slujirii sacerdotale, ambele asumate iniţial, integral şi pedagogic, de către Hristos. Cea de a doua formulă exprimă în mod explicit rolul esenţial al naşterii lui Hristos pentru salvarea omului de la moartea păcatului, pentru mântuirea sa, explicitată pe larg de către toată învăţătura şi practica liturgică a Bisericii.

3. Referinţe şi aluzii biblice în Acatistul Buneivestiri

Mai multe referinţe la originile acestui păcat strămoşesc apar consemnate în acatist. Este vorba despre ceea ce am numit mai sus referinţe biblice, considerate de noi ca reprezentând un alt tip de intertextualitate între textul acatistului şi cel al Sfintei Scripturi; ele apar la nivelul a două metafore mariologice din icosul I: „chemarea lui Adam celui căzut" („relevement de la chute d'Adam") şi, respectiv, „ştergerea lacrimilor Evei" („consolation des larmes d'Ève"). Este vorba, firește, de o intertextualitate înţeleasă în sens larg, implicită, singurele semne discursive de coprezenţă a textului biblic în cel al acatistului fiind reprezentate de numele proprii Adam şi Eva (observăm construirea identică a celor două imagini în ambele limbi). Cele două personaje veterotestamentare, numite şi protopărinţi în cultura teologică creştină, se află la originea păcatului strămoşesc, datorită neascultării de care au dat dovadă în cartea Facerii faţă de interdicţia divină de a nu se atinge de roadele pomului din mijlocul raiului, care le-a adus moartea şi perisabilitatea trupului (Gen. 3). În centrul Noului Testament se află legea cea nouă a iubirii lui Hristos, care se naşte din Fecioara Maria, ia trup omenesc şi se jertfeşte pe cruce pentru răscumpărarea acestui păcat şi mântuirea omului. Cel care trăieşte după această nouă lege şi respectă poruncile divine are posibilitatea de a se îndumnezei, de a reveni la starea de transfigurare a trupului în Împărăţia lui Hristos, după judecata de la Parusie.

BDD-A19604 © 2012 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:59:14 UTC)

Făptura prin care această ridicare a omului la starea sa ontologică inițială, de dinaintea căderii lui Adam şi a Evei în păcat, devine posibilă este Fecioara Maria, aleasă de Dumnezeu pentru a-l zămisli prin lucrarea Duhului Sfânt, a-l purta în pântece şi a-l naşte pe Iisus Hristos, Fiul Său şi Mântuitorul neamului omenesc. Cele două nume proprii din Vechiul Testament sunt esențiale pentru înțelegerea spirituală a iconomiei divine referitoare la ridicarea din păcat a omului celui vechi şi transfigurarea lui, expusă în Noul Testament. Ea o are în centru pe Maica Domnului, cea prin care devine posibilă întruparea lui Hristos-Mântuitorul, aleasă datorită virtuților sale desăvârşite, cu consimţământul ei, pentru îndeplinirea acestei misiuni divine.

Mai multe metafore mariologice, cuprinse în icoasele acatistului, exprimă stilistic un alt tip de intertextualitate definit faţă de textul Sfintei Scripturi, numit de noi, de sugerare, sau aluziv. Prima dintre acestea, în ordinea inserării lor în textul acatistului, reprezintă o aluzie la parabola biblică a semănătorului(-secerător) (Mat. 13:3-23, Marc. 4:3-20, Luc. 8:5-15) şi apare în condacul al treilea : „şi pântecele ei cel cu bună roadă, ca pe o ţarină dulce l-a arătat tuturor celor ce vor fi să secere mântuire" (respectiv, în franceză: „Et son sein virginal devint comme un champ de délices pour ceux qui veulent y moissonner le salut"). Ea este construită pe analogia pântece matern-ţarină roditoare la modul desăvârşit, iar receptarea ei se bazează pe cunoaşterea acestei parabole de către cititorul acatistului (ori din frecventarea Scripturii, ori din practica liturgică, această parabolă fiind citită de către preot în cadrul liturghiei euharistice şi interpretată apoi de el, celor prezenți, în cadrul predicii sau al cuvântului său de învăţătură).

O altă metaforă mariologică apare în icosul al treilea şi reprezintă o aluzie la o parabolă biblică din evanghelia după Ioan, a lui Hristos care reprezintă viţa cea adevărată, din care cresc ca nişte mlădiţe toţi cei care-L ascultă şi-i urmează învăţătura (Ioan 15:1-8). Este vorba despre următoarea imagine stilistico-poetică: „viţa mlădiței celei neveştejite" (în franceză, „sarment au bourgeon inflétrissable"). Ea este construită pe analogia Maica Domnului-viţa de vie cea purtătoare de viaţă, din care se naşte Hristos şi respectiv, Iisus-mlădiţă crescută din aceasta, însă nu una obişnuită ci de un tip cu totul special, divino-uman, nesupus stricăciunii firii omeneşti, pe care a transfigurat-o prin jertfa sa mântuitoare de pe cruce.

În icosul al şaselea, avem o imagine poetică de aceeaşi factură, ce face referire la un episod din cartea Ieşirea a Vechiului Testament, şi anume traversarea Mării Roşii de către Moise şi poporul lui Israel şi înecarea în apele ei a faraonului egiptean care îi urmărea (Ex. 14): „mare care ai înecat pe netrupescul faraon" (în franceză, „mer qui a englouti le pharaon spirituel"). Ca şi în cazul imaginii precedente, metafora sugerează nu numai prezenţa discursivă a acestui episod veterotestamentar în textul Acatistului, dar şi legătura pedagogică dintre Vechiul şi Noul Testament, care se realizează prin intermediul figurii Fecioarei Maria şi al rolului ei esențial pentru omenire, de Născătoare a lui Dumnezeu-Fiul. Metafora este construită pe analogia dintre Marea Roşie şi Maica Domnului, care a

BDD-A19604 © 2012 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:59:14 UTC)

contribuit, prin naşterea lui Hristos–Mântuitorul neamului omenesc, la înecarea spirituală a păcatului strămoşesc şi la transfigurarea omului.

În acelaşi acatist, în icosul al optulea, Fecioara Maria este numită cea prin care „s-a dezlegat călcarea poruncii" („par toi a été effacée la transgression"), imagine poetică ce face referire la aceeaşi încălcare, transgresare a poruncii divine din cartea Facerii, care a dus la căderea în păcat şi în moarte a protopărinţilor Adam şi Eva. Prin calitatea sa de Maică a Fiului lui Dumnezeu, care s-a întrupat şi s-a răstignit pe cruce pentru mântuirea oamenilor, Fecioara Maria reuşeşte să se afle la baza acestei răscumpărări înfăptuită de Iisus Hristos, cel pe care ea l-a născut. Lucrarea sa în proiectul divin de mântuire a lumii este esenţială, de unde şi importanţa şi dimensiunile cultului care îi este consacrat în creştinism.

Formula de denumire metaforică centrală din Acatistul Buneivestiri, folosită cu privire la Fecioara Maria şi care devine formulă doxologică de interpelare la nivelul practicii liturgice de citire a acestei compoziţii, este una oximoronică prin excelenţă: „Mireasă pururea fecioară", iar în franceză, „épouse inépousée". Ea exprimă, din punct de vedere discursiv, întreaga taină a maternităţii feciorelnice a Maicii Domnului, în afara oricărei concepţii trupeşti şi împotriva legilor firii şi a rolului ei în iconomia mântuirii, prin naşterea Fiului lui Dumnezeu. În limbajul liturgic românesc se mai foloseşte o formulă cu valoare sinonimică, „mireasă nenuntită", construită perfect simetric faţă de sintagma ei echivalentă din franceză: „épouse inépousée". Ne-am referit pe larg în altă parte (Dumas 2009: 217) la tipul de construcţie lexicală inedită pe care îl reprezintă în franceză derivatul inépousée, folosit exclusiv la nivelul terminologiei religioase ortodoxe individualizată în această limbă.

4. În loc de concluzii: text, gest şi cateheză liturgică

Din toată structura narativă a acatistului reiese dimensiunea pedagogică, de evidenţiere narativă, stilistică şi poetică a rolului esenţial pe care îl are Maica Domnului pentru mântuirea neamului omenesc, exprimat de majoritatea motivelor, referinţelor şi aluziilor biblice analizate mai sus. Ea este receptată ca atare mai cu seamă la nivelul practicii liturgice a unei lecturi frecvente, repetate cu regularitate, a acatistului. La acest nivel cultual, lectura este însoţită de gesturi, care sunt generate semiotic de discursul verbal, de înţelegerea mesajului esenţial al acatistului, care este unul doxologic prin excelenţă, dar şi catehetic, de conştientizare a importanţei duhovniceşti a Maicii Domnului în iconomia divină referitoare la mântuirea lumii. Atât în cultul public, cât mai ales în cultul particular, lectura acatistului este însoţită de gestul crucii, de închinăciuni şi metanii şi este asociată poziţiei îngenuncheate a corpului, atribuită în mod tradiţional ideii de rugăciune.

Cele câteva anchete sporadice efectuate printre credincioşi practicanţi din cele două spaţii culturale şi lingvistice (românesc şi francez) ne îndreptăţesc să afirmăm că receptarea intertextului biblic prezent în acatist diferă foarte mult de la caz la caz, în funcţie de cultura biblică a fiecăruia.

BDD-A19604 © 2012 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:59:14 UTC)

Dacă ortodocşii francezi dau dovadă de o mai asiduă frecventare a lecturii Sfintei Scripturi, ceea ce le conferă o receptare mai facilă a intertextualităţii definită faţă de aceasta, ortodocşii români (practicanţi) stabilesc cu mai multă uşurinţă relaţii de transtextualitate faţă de celelalte forme de rugăciune consacrate Maicii Domnului, ca paraclisul sau pricesnele. Cateheza celor dintâi şi evlavia celor din urmă transformă însă, în ambele cazuri, credem, înţelegerea intertextualităţii într-un sens mai larg şi mai generos, în direcţia interdiscursivităţii de care vorbeşte D. Maingueneau (Maingueneau 2002: 329), ca formă de actualizare discursivă prin coprezenţă explicită sau implicită a unei transtextualităţi biblico-liturgice.

Bibliografie

Acathiste et Paraclisis, traduction par le père Denis Guillaume, Diaconie apostolique, Rome, 1990, troisième édition.

Biblia sau Sfinta Scriptură, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, tipărită sub îndrumarea Preafericitului părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfintului Sinod, Bucureşti, 1988.

Ceaslov, tipărit cu aprobarea Sfântului Sinod, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 2001.

Charaudeau şi Maingueneau 2002: P. Charaudeau, D. Maingueneau, *Dictionnaire d'analyse du discours*, Seuil, Paris, 2009.

Dumas 2000: Felicia Dumas, *Gest şi expresie în liturghia ortodoxă. Studiu semiologic*, Institutul European, Iaşi, 2000.

Dumas 2009: Felicia Dumas, « *Aspects stylistiques de quelques termes religieux dans deux traductions françaises de l'Acathiste à la Mère de Dieu* », în Iulian Popescu (ed.), *Valeriu Stoleriu/ Val Panaitescu, in honorem*, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi, 2009.

Genette 1982: Gérard Genette, *Palimpsestes La littérature au second degré*, Paris, Seuil, 1982.

Munteanu 2011: Eugen Munteanu, „Tradiţia biblică românească. Coordonate, stadiu al cercetării, potenţial", în E. Munteanu *et. al.* (ed.), *Receptarea Sfintei Scripturi între filologie, hermeneutică şi traductologie*. Lucrările Simpozionului Naţional „Explorări în tradiţia biblică românească şi europeană", Iaşi, 28-29 octombrie 2010, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi, 2011.

Recueil d'Acathistes, Monastère Saint-Antoine-Le-Grand, métochion de Simonos Petra, 1996.

BDD-A19604 © 2012 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:59:14 UTC)